”هێشتا زوو بوو”

بۆ یادی هاوڕێ دوکتۆر 'جەعفەری شەفیعی'

عەبدوڵلای موهتەدی

یستودوساڵ لەوە پێش, لە وەها ڕۆژێکدا گەیشتنی هەواڵێکی کورت هەموومانی تاساند, بەندی دڵی هەمووانی پساند و یەکێك لە ڕۆژە ڕەشەکانی ژیان و خەباتی کۆمەڵە تۆمار کرا. ڕۆژی پێنج شەممە 7ی خەزەڵوەری ساڵی 1366ی هەتاوی ڕێکەوتی 19 ئۆکتۆبری 1987ی زایینی, سەعات شەشی دوانیوەڕۆ, دوکتۆر جەعفەری شەفیعی لە تەسادوفێکی سەختی ماشێندا گیانی لە دەست دا.

بەم ڕووداوە دڵتەزێنە, ئێمە ئینسانێکمان لە کیس چوو کە بەرهەم و نوێنەری بەرزترین و گەشترین لایەنەکانی بیروکرداری کۆمەڵە بوو. کەسێکمان لە نێو کۆڕی خەبات لێ چووە دەر کە خۆی لووتکەی بزووتنەوەی شۆڕشگێڕانەی کوردستان و ئاوێنە بالانوێنی ڕەوتی سۆسیالیستی لەم ناوچەیە بوو.

مەرگی دوکتۆر جەعفەری شەفیعی, شۆڕشگێڕی هەرەناسراو و خۆشەویستی کوردستانی ئێران, مارکسیستی پێشڕەو و خەباتکار, لە ڕێبەرانی کۆمەڵە, بۆ هەموو ئەو کرێکاران و زەحمەتکێشانەی کە هیوای دواڕۆژی خۆیان لە وجوودی ئەو دا دەبینییەوە و لە هەڵسووڕان و هەڵسوکەوتی ئەو بڕوا و ئیلهامیان وەردەگرت, داخ و پەژاۆیەکی گەورەی پێکهێنا. بۆ ئەوانەی کە لە نزیکەوە دەیاناسی و هاوکار و هاوخەباتی بوون, کارەساتەکە لەوەش گەورەتر بوو. هەڵکردن لە دنیای سەخت و پڕ لە هەوراز و نشێوی تێکۆشانی شۆڕشگێڕانە,

دوای ئەو و بێئەو, زۆر ئەستەم دەینواند.

بەراستی کاك دوکتۆر جەعفەری خۆمان نەماوە؟ کام مێشك تیژ و کام دڵ بە تاقەت بوو, نەیدەتوانی ئەمە باوەڕ بکا. تەنانەت دوای ئەوەش کە تەرمی ئازیزی, بە خرخاڵی, لە ڕێورەسمێکی تایبەت و شکۆدار دا, بە ناو کۆڵانی پێشوازیی سەدان پێشمەرگەی ئامادە و ریزبەستوو, لە حاڵێکدا دەنگی تەپڵ و مۆسیقای ماتەم, فەزای مەرگێکی بەهەیبەتی شۆڕشگێڕانەی بڵاو دەکردەوە, لە سەر شانی هاوڕێیان و هاوسەنگەرانی لەمێژینەی, بەڕێپێوان گەیشتەوە بۆ لای هاوڕێیانی و بۆ لای هاوسەری ئاور تێبەربووی, لە کاتێکدا کە ئاگرێکی بەتین و بێدەنگ وردە وردە کزەی لە جەرگان هەڵدەستاند و فرمێسکی بە چاوی خۆڕاگرترین کەسانیش دا دەهێنایە خوار, بەڵێم تەنانەت ئەو کاتەش باوەڕکردنی مەرگی هاوڕێ جەعفەر هاسان نەبوو. مێشك و زەینی هەموو کەس ببوو بە دوو پارچە و دوو کوتەوە: لایەك پەژارە و ماتەم, لایەك ناباوەڕی و بەخۆ نەقەبڵاندن, لایەك هەست بە گەورەیی کۆستی کەوتوو و, لایەك سەرپێچی کردن لە قبووڵی قانوونی تەبیعەت و ژیان کە مەرگی ئینسان بەشێکی جیانەکراوەیەتی.

جەعفەری شەفیعی لە ساڵی 1330ی هەتاوی، ڕێکەوتی 1951ی زایینی, لە شاری بۆکان لە بنەماڵەیەکی مەلا و خوێندەوار, کە لە باری ژیانەوە ناوەنجی بوو, چاوی بە ڕووناکی دنیا پشکووت. خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی هەر لەو شارە تەواو کرد. شاگردێکی زۆر زیرەك بوو و, پێش ئەوەی کە لە بەشی پزیشکی زانکۆی تەوریز قبووڵ بێ و بۆ خوێندن رەوانەی ئەو شارە بێت, سەرەتای بیری سیاسی لە مێشکی دا چرۆی دابوو. بە گەیشتنی بۆ زانکۆی تەوریز لە ساڵی 1349 (1970), تێکەڵاو جووڵانەوەی خوێندکاران بوو و زۆری پێنەچوو کە بوو بە یەکێك لە هەڵسووڕاوانی ئەو

جووڵانەوەیە کە ئەو کات, سەرەڕای زەبروزەنگ و بگرەو لێدەی ساواکی شا, بەپانایی شوێنەکانی خوێندن لە ئێران خەریکی تەشەنە کردن بوو. هەر لە زانستگای تەورێز بوو کە بیر و فەلسەفەی مارکسیزمی ناسی و لەگەڵ چەپی شۆڕشگێڕی ئەو سەردەمە, بە تایبەت هاوڕێیانی کۆمەڵە کە ئەو کات پڕبەپڕ خەریکی چالاکی نهێنی بوون, ئاشنایی پەیدا کرد و ئەمە سووڕی بە هەموو ژیانی دا.

لە سالانی خەباتی نهێنی کۆمەڵە لە ژێر دەسەڵاتی رژیمی پاشایەتی‌دا, چوونە ناو کرێکاران و زەحمەتکێشان و پەیوەندی گرتن لەگەڵ ئەوان یەکێك لە ئەرکە هەرە گرینگەکانی هەموو هەڵسووڕاوێکی کۆمەڵە و, وەکوو جۆرە ئیمتیحانێکی شۆڕشگێڕی وابوو کە تێپەڕ کردنی سەرکەوتووانەی, مەرجی وەرگیران لە ناو رێکخراودا بوو. جەعفەر, خوێندکاری گەنج و خوێن گەرم, بە بێ‌ترس خۆی لەو بووارەدا تاقی کردەوە و کۆمەڵێك پەیوەندی و نێوانی لەگەڵ کرێکاران لە شاری تەورێز پێکەوە نا. تەنانەت بۆ ماوەیەك ژیانی کرێکاری گرتە پێش. کرێکارانی کەوش, کرێکارانی فەرش, کرێکارانی کارخانەی ماشێن سازی تەورێز, هەروەها کرێکارانی شار و لادێی کوردستان و بە تایبەت بۆکان کە بۆ کار دەچوونە شاران, بوون بە خانەخوێی میوانێکی خوێندکاری قسە خۆش و روح سووك و, وردە وردە رایەڵەی پەیوەندی خۆشەویستی و دۆستایەتی لە بەینیاندا چڕوپڕتر و بەهێزتر دەبوو.

تێکۆشانی سیاسی لە ساڵی 1351 واتە (1972)دا, پێی خوێندکاری بزێوی بۆ زیندانی ساواك کردەوە و, ئەو شەش مانگ لە قوتابخانەی زیندانی شادا ئەزموونی شۆڕشگێڕانەی تێپەڕ کرد, بە بێ ئەوەی کە بتوانن راز و نهێنی چالاکییەکانی پێ‌بدرکێنن.

وەکوو پزیشکێکی شۆڕشگێڕ و دۆستی دڵسۆزی خەڵکی

زەحمەتكێش, دوكتۆر جەعفەر بۆ دەرمان و خزمەتی خەڵك لە هیچ سەختی و دووری و شەو و نێوەشەوێك سڵی نەدەكرد. كەم نەبوون ئەو باپیرە و داپیرانەی كە بە نەخۆشی و بێپوولی و بێكەسی و زمان نەزانی لە شار و دێهاتەكانی كوردستان ڕا ئاوارەی تەوریز دەبوون و لەوێ «كاك دوكتۆرەكەی خۆمان»یان لێ دەبوو بە بە فریشتەی رەحمەت, ئەم نەخۆش و ئەو نەخۆشخانەی دەبردن, تەنانەت جاری وابوو لە كۆڵی دەكردن و ئەم شوێن و ئەو شوێنی دەگێڕان. كەم نەبوون ئەو دایكانەی كە ژانی منداڵ بوون دەیگرتن، بەڵام چەوسانەوە و مەینەتی ژیان توانایی كەڵك وەرگرتن لە دوكتۆری چاك و نەخۆشخانەی پێنەدەدان و دوكتۆر جەعفەر بە تاریكە شەو, بە باران و كڕێوە, بە سارد وسەرما سەری لێ هەڵدێنان و منداڵی پێدەدیتن. بە هۆی كردەوەی ئینسانی و شۆڕشگێرانەی, خۆشەویستیی ئەو وەها لە دڵی خەڵك چەقیبوو كە ساڵەها دواتر, لە كاتی پێشمەرگایەتیدا, زۆرجار كە لەگەڵ پێشمەرگەكان روویان لە ئاواییەك دەكرد و دەرگای ماڵنیان دەكوتا, لە پڕدا یەكێك لەوان دەیناسییەوە و بێدرێغ دەرگای ماڵەكەی وەكوو دڵی خۆی بۆ ئاوەڵە دەكرد.

بەڵام دوكتۆر جەعفەر تەنیا حەكیمی لەشی ئینسان نەبوو. زیاتر لەوە ئەو دەرمانكەری برینی كۆمەڵایەتی بوو و, زامی دڵ و دەروونی جەماوەری بە وشەی پڕ لە هیوا و وشیاری بەخش سارێژ دەكرد. هێشتا هەزاران كەس دەنگی وتارەكانی ئەو, چ لە كۆڕ و كۆمەڵی خۆماڵی و چ لە میتینگە گەورە جەماوەرییەكان, لە گوێیاندا دەزرینگێتەوە. بە وتەی نووسەرێك لە یادی هاوڕێ جەعفەردا, ئەو «نیگایەك بوو كە تروسكاییەكی دڕی دەدا بە شەوەزەنگ, زمانێك بوو كە گڕی هاواری بەردەدایە جەستەی جیهانی بێدەنگ, قەڵەمێك بوو كە وەكوو نەشتەر كوانی كۆنی كۆمەڵی دەدركاند,

داگیرکەر و چەوسێنەری بە یەکسان دەترساند و رچەی بۆ مێژووی نوێ دەشکاند «.

ژیانی پڕ لە رووداو و ئەزموون و دەوڵەمەندی دوکتۆر جەعفەر, ئەگەر چی بەداخەوە لە سی وشەش ساڵ زیاتری نەخایاند, لەم دەرفەتەدا نایەتە باسکردن. مەگەر بە یادکردنێکی کورت ئاوپڕژێنێکی کوڵی دڵمان کەین. لە سەرەتای ساڵی 1357ی هەتاوی (1978)، بە راسپاردەیی لە لایەن کۆمەڵەوە, چوو بۆ لای یەکیەتی نیشتمانیی کوردستان، چ بۆ خزمەت و چ بۆ فێربوون و تۆشە هەڵگرتن بۆ دوارۆژێکی شۆڕشگێڕانە لە کوردستانی ئێران. شێرکۆ بێکەس شاعیری گەورەی هاوچەرخی کورد لە پەخشانە شیعری شینی ئەودا ئاوا باسی چوونەکەی دەکا:

«لەو نەهاتە ساڵانەوە, ئێمە بارانی ئەومان ناسی. ئێمە زەوییەکی پێست قڵیشاو و ئەو ساڵاوی بەهاری ئێمە بوو. بۆ پووش و پەڵاشی کۆکراوەی سەر سەهۆڵبەندان و دەست و پلی گۆنەکردوومان, ئەو بەردە ئەستێی ئاگرکەرەوەی بەردەم ئەشکەوتی تەمەن بوو. ئێمە زامی قووڵی خوێن لە بەر رۆیشتوو, ئەویش هەتوانی برینی ئێمە بوو«.

ساڵی تێوەر نەسووڕا کە خەونی دوکتۆر جەعفەر و هاوڕێیانی هاتە دی و شەپۆلی جەماوەر لە ئێران کەوتە هەستان. بە دەرکەوتنی سەرەتای بزووتنەوەی جەماوەری لە ئێران, دوکتۆر عەزیزی قەندیل, بەرەو شارەکان باڵی گرتەوە. کاروهەڵسووڕانی هاورێ جەعفەر لە سەردەمی شۆڕشی ئێران و دواتریش لە بزووتنەوەی شۆڕشگێڕانەی کوردستان بۆ هەمووان ناسراوە. بە زوویی لە رووی لێهاتوویی خۆی و بڕوای خەڵکەوە بوو بە رابەرێکی جەماوەریی جێگای رێز و بڕوا. بوو بە ناتیقێکی باڵادەست و بە توانا. بوو بە هاندەر و رێکخەر لە کۆڕ و کۆمەڵە کرێکارییەکاندا, بوو بە دامەزرێنەر و بەڕێوەبەری

«نەخۆشخانەی گەل», بوو بە یەکێك لە رابەرانی کۆمەڵە کە ئەو کات بە خێرایی بەرەو بەدەست هێنانی پێگەیەکی بەرین و پتەوی کۆمەڵایەتی هەنگاوی دەنا, بوو بە یەکێك لە ئەندامانی« هەیئەتی نوێنەرایەتی گەلی کورد» کە لە کەسایەتی و هێزە سیاسییەکانی کوردستان بۆ بەڕێوە بردنی وتوویژ لەگەڵ کاربەدەستانی کۆماری ئیسلامی ئێران پێك هاتبوو, بوو بە بەڕێوەبەر و سەر نووسەری رادیۆی تازە دامەزراوی کۆمەڵە بە ناوی «دەنگی شۆڕشی ئێران», بوو بە نووسەر و سەرنووسەری گۆڤاری »پێشڕەو», بوو بە ئەندام لە زۆر هەیئەتی کۆمەڵە بۆ پەیوەندییەکانی ناوچەیی و دەرەوە, بوو بە رابەرێکی سیاسی هێزی پێشمەرگەی کۆمەڵە, بوو بە مامۆستای مەدرەسەی کادرەکانی کۆمەڵە, و هی دیکەی لەم بابەتە.

لە هەموو ئەمانەدا, بە شێوەیەکی بێوێنە بەگوڕوتین و ماندوویی نەناس بوو. ئەگەر لە کارێك رازی نەبووایە ئامادە بوو دەجار لە سەر یەك دووپاتی کاتەوە و جاری دەهەمیش بە هامان ئەندازەی هەوەڵ جار سەر و دڵ خۆش و قالب سووك بوو. وەها بە هەموو وجوودیەوە تێدەکۆشا, چما دەیزانی مەرگی ناوەخت پەکی دەخا و پێویستە هەرچی لە دەستی دێ لە زووترین کات دا بیکا. لە هەمان حاڵدا, سەرەڕای نەخۆشی و زامی میعدە, وەها بە کەیف و بەدەماخ و ئەهلی گاڵتە و نوکتە بوو و لەزەتی لە ژیان دەبرد, چما مەرگ قەت رووی تێناکا.

ئەمڕۆ بیستودوساڵ لەو رۆژە تێدەپەڕێ کە دڵی دوکتۆر جەعفەری شەفیعی بۆ هەمیشە لە لێدان کەوت. بەڵام بە دڵنیاییەوە, یادی ئەو لە دەیان و سەدان هەزار ماڵی کوردستان سەوزە و, بیروباوەڕی و رێبازی لە مێشکی نەسڵی تازەی خەباتکاراندا بە پانایی هەموو کوردستان, وەکوو هاوڕێ و رێبەر و نموونە, زیاتر لە هەمیشە چەسپاو و

جێگیرتووە. یاد و کار و شوێنەواری ئەو، ڕێنوێنیکەری ڕێگای داهاتووە و هێشتا بەرەو ترۆپك هەڵدەکشێ.